

CRÒNICA 2006

ARQUEOLOGIA

Com ja s'apuntava en els anys anteriors, la intensa transformació urbanística que està patint el casc antic de la ciutat de Vic s'ha vist reflectida enguany en el nombre d'intervencions arqueològiques dutes a terme en aquesta àrea. També la construcció de noves vies de comunicació està permetent l'ampliació del coneixement del nostre territori sobretot en la zona de les Masies de Voltregà i del Lluçanès. Paral·lelament, la recerca arqueològica no només continua present a la comarca amb els projectes centrats en l'estudi de la Vall de Sau (Vilanova de Sau), des del paleolític fins a època medieval, i el poblat ibèric i medieval a l'Esquerda (les Masies de Roda), sinó que s'amplia amb l'inici de la redacció de dos projectes molt prometedors sobre el castell de Besora i l'església de Santa Maria (Santa Maria de Besora).

Excavacions arqueològiques¹

Les excavacions arqueològiques efectuades a la comarca d'Osona durant el 2006 estan regulades pel Servei d'Arqueologia de Catalunya, en el marc de la Llei del Patrimoni Històric Català, i es classifiquen en tres tipus:

1. Excavacions arqueològiques programades: s'inclouen en el marc d'un projecte d'investigació preestablert i en les quals es prioritza la recerca i el coneixement de la història per sobre dels interessos urbanístics i patrimonials.

L'Esquerda (Les Masies de Roda de Ter): durant la 30ª campanya d'excavacions, en el sector ibèric s'ha continuat l'excavació de la casa 4, s'han documentat un paviment anterior a la fortalesa ibèrica i, amb l'obertura d'un nou sector,

1. Agraïm les dades cedides pel Servei d'Arqueologia del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

s'han delimitat una desena de sitges medievals. Al sector medieval, destaca la descoberta d'un nivell de grans lloses que marcava el límit est del poblat medieval i l'excavació de nivells dipositats a l'interior d'un jub que ha donat materials d'època altmedieval. Treballs dirigits per Imma Ollich Castanyer i Montserrat de Rocafiguera Espoña.

2. *Excavacions arqueològiques preventives*: són intervencions prèvies a la realització de projectes urbanístics que poden afectar restes arqueològiques prèviament identificades i que són finançades pels promotors de l'obra. Enguany s'han realitzat les següents intervencions:

C/ Ramada, 8-10 (Vic): excavació del solar del carrer de la Ramada 8-10, on s'han documentat nivells d'activitat metal·lúrgica d'època medieval segurament relacionats amb la zona de treball metal·lúrgic també documentada en les excavacions del carrer dels Arcs i la rambla Hospital. Treballs dirigits per Imma Mestres i Raquel Masó.

C/ Pont, 2 – C/ dels Arcs, 1 i C/ Call Moltó, 1 (Vic): continuació dels treballs iniciats en el 2005 i que han permès posar al descobert nivells d'època baixmedieval (segles XIII-XV) i un nivell anterior on apareixen fragments molt residuals de ceràmica tardoromana. Les estructures documentades de cubetes de fosa i forja permeten relacionar aquest solar amb la zona de treball metal·lúrgic identificada a l'excavació de la rambla Hospital. Treballs dirigits per Imma Mestres.

Rbla. Hospital, 25-27 / muralla medieval (Vic): treballs de consolidació del tram de muralla medieval posat al descobert en la intervenció a aquest solar duta a terme l'any 2005. Treballs dirigits per Aitana Rius Fabra.

C/ Hospital (Centelles): continuació dels treballs de seguiment de les obres de repavimentació dels entorns del Palau dels Comtes durant la qual s'han documentat estructures d'època moderna corresponents a la trama urbana anterior a la construcció del Palau. Treballs dirigits per Virgínia Cepero.

C/ Sant Just – C/ Sant Miquel (edifici del Seminari Vell) (Vic): continuació del seguiment iniciat el desembre del 2005 dels rebaixos per a la fonamentació de nous equipaments culturals en el casc antic en l'indret on es trobava el Seminari Vell. S'han documentat restes d'època medieval i fragments de material d'època romana. Els resultats van ser negatius. Treballs dirigits per Gemma Caballé.

Rbla. del Carme, 4 (Vic): dues intervencions de control arqueològic relacionades amb els treballs de rehabilitació de l'edifici situat en aquest indret durant les quals s'ha posat al descobert part del clavegueram del segle XVIII i contemporani i el fons d'un dipòsit baixmedieval fet amb còdols de riu. Treballs dirigits per Joan Casas i Míriam Esque.

Camp de les Lloses – C/ Pau Casals (Tona): finalització de les intervencions destinades a la consolidació de les estructures del jaciment per a la seva propera inauguració i continuació dels treballs d'excavació al jaciment que ha permès confirmar les cronologies ja establertes en les campanyes d'anys anteriors. Treballs dirigits per Montserrat Duran.

Nou vial Ctra. C-154 fins a l'Eix Transversal – Túnel de Fontfreda i Tram Sant Bartomeu-Oristà-Muntanyola (Sant Bartomeu del Grau, Oristà, Muntanyola): continuació de les intervencions iniciades l'estiu del 2005, durant les quals s'han identificat les restes d'un camí d'origen altmedieval que podria remuntar-se a època romana i que podria estar relacionat amb l'acumulació de material ibero-romà documentat en superfície en un turó proper (Collet del cementiri dels Moros). Treballs dirigits per Joan Casas i Pere Cascante.

Plaça del Pes, 7 (Vic): Excavació duta a terme com a resultes de la construcció d'un nou edifici en aquest solar que ha posat al descobert un conjunt de sitges possiblement d'època medieval que s'haurien de posar en relació amb l'edifici dedicat al comerç del blat (actual Llotja del Blat) que es troba molt a prop. Treballs dirigits per Miquel Gea.

Casa Rocafiguera – C/ Caçadors, 1 (Vic): Control arqueològic amb motiu de les obres de rehabilitació de la casa Rocafiguera. La realització de cinc rases en punts estratègics ha permès constatar la presència d'estructures anteriors a l'angle nord-est, tot i que no ha estat possible precisar-ne la cronologia (època medieval-moderna). Treballs dirigits per Míriam Esque.

Castell de Besora i església de Santa Maria (Santa Maria de Besora): segona fase dels sondeigs previs a la redacció del projecte d'investigació que han permès confirmar els elements que s'apunten l'any 2005: necròpolis altmedieval (s. XI-XIII), el cementiri parroquial (s. XVIII), dependències d'època medieval i moderna i restes d'una construcció ibèrica. Treballs dirigits per Francesc Busquets.

C-17, desdoblament tram Manlleu-Masies de Voltregà (Masies de Voltregà): seguiment de les obres de la construcció d'aquest tram de la nova carretera durant el qual es van localitzar i excavar un conjunt d'estructures d'emmagatzematge i vasos ceràmics de l'edat del bronze. Treballs dirigits per Joan Casas Blasi.

Església vella de Sant Bartomeu del Grau (Sant Bartomeu del Grau): dues intervencions, una corresponent a una campanya d'excavació durant la qual s'ha exhaurit l'estratigrafia de la nau central de l'església, d'època altmedieval, i una altra corresponent als treballs de consolidació dels murs del recinte eclesiàstic de cara a la seva propera obertura al públic. Treballs dirigits per Joan Casas Blasi (excavació) i Maria Lluïsa Matas i Sílvia Llobet (adequació).

Santa Eulàlia de Pardines (Prats de Lluçanès): s'han dut a terme unes prospeccions geofísiques que han permès identificar un seguit d'estructures en el subsòl que podrien datar d'època romana o medieval. Treballs dirigits per Roger Sala Bartroli.

Domus del Pi (Vilanova de Sau): realització d'una sèrie de sondeigs previs a la redacció del projecte durant les quals s'ha posat al descobert l'indret on es trobava l'entrada d'aquesta *domus* d'origen medieval (segle XII), un paviment de lloses i les possibles restes d'una estructura de combustió a l'exterior. Treballs dirigits per Joan Casas Blasi.

Variant d'Olost punt quilomètric 18+000; Ctra. C-154 al punt quilomètric 1+300; Ctra. BV-4405 (Olost i Oristà): seguiment dels treballs de construcció d'aquesta carretera amb resultat negatiu. Treballs dirigits per Lourdes Moret Pujol.

Dolmen de Puigseslloses (Folgueroles): continuació dels treballs iniciats a finals del 2005 per evitar la degradació del dolmen d'època neolític final-calcolític. La reexcavació de les zones afectades pels rebaixos no ha donat resultats i s'ha procedit a la restauració del dolmen. Treballs dirigits per Xavier Clop i David Mallorquí.

Turó del Montgròs (el Brull): s'ha continuat amb el descobriment del recinte fortificat cap al nord amb l'excavació en profunditat de la torre 3 i els seus entorns, la finalització de l'excavació del fossat i l'inici de l'exploració dels pendents del vessant nord. Entre els resultats destaca la localització de la porta de la primera muralla i d'un conjunt de grans estances d'època medieval en la zona central. Treballs dirigits per Albert López Mullor i Xavier Fierro Macia.

C/ Mondoís, 4 (Tavertet): control de les obres per a la construcció d'un habitatge en el terreny situat en aquest carrer amb resultats negatius (no identificació de restes anteriors al segle xx). Treballs dirigits per Joan Casas.

3. Excavacions arqueològiques d'urgència: són aquelles que es duen a terme quan es descobreixen restes arqueològiques durant la realització d'una obra o actuació en un indret on en principi no hi havia indicis de la seva existència. Estan motivades per la necessitat de determinar i preservar, si s'escau, el valor cultural de la troballa.

El collet de Cal Guarda (Masies de Voltregà): amb motiu de l'aflorament en superfície de material arqueològic en una zona destinada a circuit de motos, es van excavar les restes d'una sitja amb materials del bronze final. Treballs dirigits per Roser Pous.

Museus i entitats

Patronat d'Estudis Osonencs i Centre d'Investigacions Arqueològiques d'Osona: han organitzat conjuntament el Cicle de Conferències *Jaciments arqueològics de la comarca d'Osona* amb l'objectiu de donar a conèixer jaciments arqueològics emblemàtics de la comarca. Les conferències van tenir lloc al Temple Romà de Vic entre el 20 d'abril i l'1 de juny, i es van centrar en les intervencions arqueològiques a la Vall de Sau (per Riquer Yll), la fortificació ibèrica del Turó del Montgròs (per Albert López Mullor), el jaciment iberoromà del Camp de les Lloses (per Imma Mestres) i la intervenció arqueològica al Castell de Besora (per Cesc Busquets). L'èxit de públic en totes elles va posar de manifest l'interès de la proposta.

Museu Arqueològic de l'Esquerda: el cicle anual de conferències, titulat *Jaciments medievals a Catalunya: castells, poblats, viles i monestirs*, ve a complementar el de l'any anterior, dedicat a jaciments ibèrics. Les conferències van tenir lloc entre l'11 de març i l'1 d'abril a l'Aula de Cultura de la Caixa de Manlleu (Roda de Ter) i van girar a l'entorn de jaciments tan emblemàtics com els Altimiris (Pallars Jussà), el monestir de Sant Pere de Rodes (Alt Empordà), Roses (Alt

Empordà) i el castell de Montsoriu (Vallès Oriental). Jornades de portes obertes i visites comentades han estat celebrades amb motiu del Dia Internacional dels Museus (18 de maig), la Setmana de la Ciència (5 de novembre) i de la Fira del Pessebrisme (17 de desembre). Com cada any, durant els mesos d'estiu han tingut lloc el Curs d'Arqueologia Medieval de Camp, de la Universitat de Barcelona, i el Curs d'Estiu de la Universitat de Vic.

Finalment, el mateix dia 5 de novembre es va celebrar l'acte de lliurament de la III Borsa d'Estudis d'Arqueologia Josep M. Portús (2007) per a l'ampliació del projecte iniciat l'any anterior, «Recursos i usos forestals a l'Esquerda, de l'*oppidum* ibèric al poblat medieval», per a l'arqueòloga i carpòloga Carme Cubero.

Neix també de la mà de la Fundació L'Esquerda la col·lecció «Berikars», dedicada a la publicació de treballs de temàtica arqueològica.

Altres activitats

Cap de setmana ibèric: iniciativa per a la difusió dels assentaments ibèrics de Catalunya organitzada per La Ruta dels Ibers. Durant els dies 30 de setembre i 1 d'octubre, tres jaciments de la comarca (el Casol de Puigcastellet de Folgueroles, l'Esquerda de Masies de Roda de Ter i el Turó del Montgròs del Brull) han ofert diverses activitats. Paral·lelament, tots aquests jaciments ofereixen visites guiades al llarg de l'any.

Publicacions

OLLICH, I.; AMBLÀS, O.; OCAÑA, M.; ROCAFIGUERA, M.; GOULA, C. *Desperta ferro! Vida quotidiana, treball, comerç i guerra a L'Esquerda. Catàleg dels metalls del Museu Arqueològic de L'Esquerda*. Roda de Ter, 2006. (Berikars, 1)

Annex: publicacions amb data de 2005 no incloses en la crònica anterior.

AMBLÀS, O.; OCAÑA, M. *Pagesos, constructors i ferrers d'època medieval. Dossier didàctic*. Roda de Ter, 2005. (Col·lecció Berikars, 2)

LÓPEZ MULLOR, A.; FIERRO, X.; RIERA, M. «Resultats de les excavacions de 1997 a 2003 a l'*oppidum* del Turó del Montgròs, el Brull (Osona)». A: *Món ibèric als països catalans [XII Col·loqui d'Arqueologia de Puigcerdà, 14-15 de novembre de 2003]*. Vol. I. Puigcerdà: 2005, p. 141-162.

ROCAFIGUERA, M. «Arqueologia ibèrica ausetana. Materials i tècniques de construcció al jaciment de L'Esquerda (segle v aC)». *Fonaments*, 12 (2005), p. 235-250.

METEOROLOGIA

L'any 2006 va ser un any atípic. Malgrat les nevades i pluges del gener, la sequera i les temperatures altes foren la tònica de l'any. Cal destacar que en deu dels dotze mesos la temperatura fou superior a la mitjana climàtica. Només els mesos de febrer i agost no es va superar aquest llinyar, cosa que deixà una mitjana anual de 14,2 graus, la segona més alta des de l'any 1950, i dos graus superior a la climàtica. Pel que fa a pluges, en només dos mesos, el gener i el setembre, va caure la meitat de la pluja de tot l'any. La resta es va recollir en forma de tempestes disperses irregulars, sobretot entre el NE i el SE, on van descarregar amb més força. Quant a les màximes, destaca de llarg el mes de juliol, que van superar pràcticament tot el mes els 30 graus.

GENER

El mes de gener es va caracteritzar sobretot per ser un dels més plujosos de l'any, i cal destacar l'episodi de neu i pluja dels últims dies del mes.

Hi va haver un ambient de rigorós hivern a principis del mes; l'entrada d'aire fred del nord va fer baixar les temperatures i el pas d'una pertorbació donà precipitacions febles a la comarca, amb neu granulada i pluja engelant i una primera nevadeta el dia 5, a causa de la inversió tèrmica a les fondalades de la Plana. L'anticicló situat al centre d'Europa va provocar que les depressions passessin per sobre la Península, formant una important llevantada sobretot al Cabrerès i al SE de la comarca els dies 7 i 8, i que deixà més de 40 cm de neu al Montseny.

Els dies del 10 al 25 hi va haver més tranquil·litat. Un anticicló va mantenir el temps estable i anticiclònic amb bancs de boires matinals i algunes de gebradores, amb una destacada oscil·lació tèrmica entre el matí i les hores centrals del dia a les fondalades de la Plana. Només cal destacar el pas d'un front poc actiu els dies 15 i 16 que deixà algun ruixat poc destacat.

A partir del dia 26, una depressió freda situada al NE i una altra situada al S de la Península van ser les culpables d'un important canvi de temps, que va deixar importants nevades la nit del 26 i sobretot el dia 27, amb ruixats intermitents de neu. Tot i que la temperatura es mantenia entre 0 i 2 graus, la neu s'anava fonent a poc a poc. Un canvi de la direcció del vent va fer baixar les temperatures per sota dels zero graus a mig mati, incrementant les nevades i deixant les màximes durant la matinada i les mínimes al migdia. Un altre canvi important es donà a partir del migdia: l'entrada del llevant deixà pluges generals a tota la comarca.

La quantitat de neu, les pluges i les temperatures suaus van provocar les crescudes dels rius i rieres de la comarca. El Ter portava un cabal de més de 450 m³ per segon, fent pujar el nivell del pantà de Sau un 10% de la seva capacitat només en un dia.

FEBRER

Després de la forta activitat meteorològica del mes de gener, tornà la normalitat pel febrer. Durant la primera quinzena el domini de l'anticicló atlàntic va portar un temps estable i anticiclònic amb inversions tèrmiques, gelades, glaçades i bancs de boira a les fondalades, algunes gebradores, i amb una oscil·lació tèrmica destacada sobretot als llocs habituals de boira.

Cal destacar la temperatura mitjana mensual que va quedar per sota de la climàtica del mes a gran part de la comarca, si bé fou a les fondalades de la Plana on les diferències de temperatura van ser més marcades. La segona quinzena de febrer hi va haver un canvi radical, del qual cal destacar el pas d'un sistema frontal el dia 15 amb molts núvols i poca precipitació.

Però el protagonista va ser el vent de ponent. Des del dia 16 fins al 18 va bufar amb força i amb cops de 50 a 60 km/h a la majoria dels observatoris. Cal destacar a partir del dia 18 una important baixada de la pressió atmosfèrica. L'entrada d'aire fred en alçada i el pas d'un altre front de W a E, més actiu, va deixar el dia 19 ruixats força generals, una baixada de les temperatures i el reforçament del vent del NW amb cops de 70 km/h a 83 km/h. Els últims dies del mes l'entrada d'una bossa d'aire fred en alçada, de -32 graus, va fer créixer nuvolades d'evolució diürna que van deixar ruixats dispersos i acompanyats de calabruix i neu a cotes baixes; en són un exemple els 2 cm de Rupit.

MARÇ

Els primers dies de març hi va haver força activitat. El pas d'un front el dia 1 deixà ruixats dispersos acompanyats de nevades a cotes de 800 m, i les muntanyes del Vidranès i el Cabrerès quedaren ben enfarinades. El diumenge dia 5 es van donar les màximes més baixes del mes que no van superar valors de 7 a 9 graus. La mateixa pertorbació deixà un passadís al vent del nord amb cops de més de 80 km/h i una baixada sobtada de les temperatures amb mínimes de ple hivern, d'entre -5 i -8 graus, les més baixes, i amb alguna gelada negra.

Entre els dies 8 i 11 hi va haver més tranquil·litat amb temps estable i anticiclònic, només cal destacar alguns bancs de boira a les fondalades, màximes normals per l'època, mínimes suaus encara amb alguna glaçada feble i destacades oscil·lacions tèrmiques. Durant els dies 11 i 12 una baixa situada a la Mediterrània i un anticicló al W de la Península va obrir un passadís al vent del NW amb temporal de vent i neu al Ripollès que deixà gruixos de més de 50 cm a Núria i les muntanyes del Vidranès enfarinades. Els cops de vent més destacats foren el dia 12 amb més de 70 km/h als punts més alts de la comarca.

Cal destacar entre el 18 i el 22 una depressió situada al NW de la Península i l'entrada d'aire fred que van provocar el creixement de grans nuvolades d'evolució amb ruixats i tempestes disperses sobretot al N i NE de la comarca, amb 32 mm a Vidrà, 28,4 mm a Montesquiu o 14 mm a Sant Pere de Torelló. I el mes va acabar amb domini del sol i la calor amb les màximes més altes des d'inicis d'any, entre 23 i 26 graus, i amb cops de vent de 50 a 65 km/h. Les temperatures

suaus del mes, sobretot durant la segona quinzena, van fer rebrotar la majoria dels arbres. Cal destacar també l'arribada de les orenetes el dimarts dia 21 i l'eclipsi parcial de sol del dimecres dia 29.

ABRIL

De la dita popular que diu «a l'abril aigües mil», durant el 2006 res de res. Fou un mes sec i càlid, seguint una mica la tònica del mes de març; i la mitjana de temperatures, per sobre del que tocava.

Hi va haver temps estable i anticiclònic els primers cinc dies del mes, amb alguns bancs de boira matinals als llocs de sempre, amb temperatures mínimes força fresques i una destacada oscil·lació tèrmica a les hores centrals del dia. Els dies 6 i 7 un front associat a una depressió situada al NW de la Península i amb una marcada entrada d'aire fred va fer créixer nuvolades d'evolució diürna amb ruixats dispersos i tempestes, en algun cas acompanyades de calamarsa. Van caure la majoria de les precipitacions del mes, sobretot al Ripollès i al nord d'Osona.

Entre el dia 8 i el 14 hi va haver un temps anticiclònic i tranquil i amb bancs de boira a les fondalades. Només el pas d'un front el dia 10 va deixar algun ruixat a muntanya, acompanyat de vents de 40 a 50 km/h que van deixar el cel molt net i una baixada important de les temperatures. Els matins dels dies 11 i 12 es van enregistrar les temperatures més baixes del mes, sota zero a la majoria dels observatoris, i la falta d'humitat va provocar alguna gelada negra. Entre els dies 15 i 17 el pas d'un altre sistema frontal va donar alguns ruixats dispersos i irregulars, durant els dies 15 i 16, i una mica més d'activitat el 17, amb creixement de nuvolades de tarda amb ruixats força generals i acompanyats d'algun tro. Les precipitacions més destacades foren a Olost, amb 26 mm, i a Perafita, amb 29 mm.

El pas de diferents sistemes frontals va deixar encara alguns ruixats els dies 20, 22 i 28, el més destacat el dia 20. Una depressió situada al Cantàbric i una altra situada al SE de la Península van deixar un passadís per a l'entrada d'aire fred, provocant ruixats i tempestes sobretot al S i SE de la comarca, amb 18 mm a Muntanyola.

Malgrat els nombrosos fronts que ens van afectar, el mes d'abril fou sec i càlid a la majoria dels observatoris. Cal destacar, en els últims dies del mes, que una depressió situada al NW de la Península es va situar al N d'Àfrica, enviant un flux de vent càlid del S que va fer pujar les temperatures, sobretot les màximes, els últims dies del mes d'abril, entre 23 i 27 graus. I així acabà aquest mes, sec i càlid, sobretot quant a les mitjanes: l'observatori d'Olost enregistrarà la temperatura més alta dels últims vint anys. I com a senyal de bon temps i puntual a la cita, van arribar el rossinyol i les orenetes.

MAIG

Malgrat les bones reserves dels pantans, gràcies a l'extraordinari mes de gener, la primavera climatològica que formen març, abril i maig fou molt seca, i quedà amb una mitjana de temperatures per sobre de la climàtica a la majoria dels observatoris. Les màximes foren més pròpies del mes de juliol, i amb dèficit de pluja a tota la comarca.

Els primers dies del mes hi va haver temps anticiclònic i amb domini del sol durant el matí i amb bandes de núvols alts i mitgencs a les tardes, amb vent del NW i del SW amb cops de 30 a 41 km/h. Les mínimes foren força baixes, entre 1 i 3 graus, sobretot el dia 9.

Del 6 al 9 la situació era de temps anticiclònic a gran part d'Europa i una baixa al SW de la Península va enviar vents del S amb molts núvols i poca pluja. Només es poden destacar els 4 mm a Espinelves i 1 mm a Manlleu i Prats de Lluçanès. A la resta fou inapreciable i amb domini del vent del NNW amb cops de 40 a 50 km/h.

Entre els dies 10 i 16 hi va haver cels força enteranyinats per núvols alts i mitgencs amb sol i resol; a més, al centre del dia el creixement de nuvolades deixà alguns ruixats i tempestes als Pirineus i Prepirineus i en alguns punts de la comarca. Sobretot el dia 13, un front que va creuar el país va deixar entre 1 i 4 mm; la resta de dies, poca cosa. Cal destacar també les temperatures màximes, perquè una bombolla d'aire càlid que venia del S portà temperatures més pròpies dels mesos d'estiu, sobretot el dia 17 quan s'enregistraren les més altes en alguns observatoris. Del 17 al 23 s'ha de destacar la intensa calor dels dies 17 i 18, amb màximes entre 32 i 34 graus, i la tempesta del dimarts dia 23, amb ruixats força generals.

Els últims dies del mes hi va haver temperatures fresques i algun banc de boira matinal, i una destacada oscil·lació tèrmica, enregistrant-se les temperatures màximes del mes els dies 27 i 28 a la majoria dels observatoris, i amb temperatures més pròpies del mes de juliol. Cal parlar d'un canvi important a finals del mes: un anticicló al W de la Península i una depressió al N d'Itàlia van provocar una entrada d'aire fred del N i NE i una important davallada de les temperatures, provocant el creixement de nuvolades d'evolució diürna que donaren ruixats i tempestes força generals, destaquen els 27,7 mm a Sant Boi de Lluçanès i els 24 mm a Manlleu i Sant Hipòlit.

JUNY

Seguint la tònica dels mesos passats, el mes de juny fou molt sec i càlid, amb una mitjana climàtica d'entre 1 i 2 graus per sobre del que li toca. També cal destacar algunes tempestes disperses i irregulars, molt locals i acompanyades de fang.

Els primers tres dies del mes el domini del vent del NE va fer baixar fort les temperatures, enregistrant-se les mínimes del mes el dia 1 amb algunes tempera-

tures sota zero, com per exemple a Rupit amb $-1,0$ graus. Durant els matins hi va haver domini del sol, i a les tardes, formació de nuvolades d'evolució diürna i alguns ruixats al Ripollès i al nord d'Osona, sobretot el dia 5 al Lluçanès i al Montseny. Entre els dies 6 i 14 hi va haver temps estable i anticiclònic, amb algunes bandes de núvols alts que formaren alguns fenòmens òptics, com iridescències, parhelis o halos solars. Les temperatures presentaren una forta oscil·lació tèrmica.

Durant la segona quinzena hi va haver un augment de la inestabilitat ja que l'entrada d'aire fred en alçada va provocar alguns ruixats i tempestes acompanyades de fang, sobretot el dia 15, del qual cal destacar els 7,8 mm de Torelló o els 18 mm de Sant Pere de Torelló. Els dies següents la situació va venir marcada per les altes pressions, amb temps estable i molt càlid, deixant per al dia de Sant Joan valors de 34 a 38 graus, més pròpies del mes de juliol.

La situació va canviar a partir del 24 i el 25 amb el pas d'un front que donà ruixats febles al N i NW d'Osona amb tempestes i algun gra de calamarsa, acompanyades de fang i amb molt poca pluja. Els últims dies hi va haver matins amb temps estable i domini del sol, calor i xafogor, amb un ambient molt carregat; i un cop més l'entrada d'aire fred del N en alçada va provocar tempestes disperses i molt locals, de les quals destaquen els 23,7 mm recollits a Roda de Ter, 13,7 mm a Olost, 17,8 mm a Prats de Lluçanès o 25,6 mm a Tavèrnoles i Vilanova de Sau.

JULIOL

El mes de juliol fou un mes força atípic, on el més destacat foren les temperatures màximes, que no van baixar dels 30 graus durant tot el mes, deixant una mitjana de 25 graus a Vic, tres graus superior a la mitjana climàtica, i que representa la segona més alta des de l'any 1950. També cal destacar les tempestes de mitja tarda, localment intenses i irregulars, que van afectar bona part de la comarca, pràcticament la meitat del mes fou tempestuosa.

El mes va començar amb domini de les altes pressions, amb temps estable i temperatures molt altes, amb màximes de 36 a 38 graus. A partir del dia 5 i fins al 8, el pas d'un sistema frontal va provocar una lleugera davallada de les temperatures, provocant ruixats i tempestes sobretot el dissabte dia 8. Una espectacular tempesta afectà sobretot de NE a SE i deixà importants quantitats d'aigua en poca estona; cal destacar els 48,8 mm de Roda de Ter, els 34 mm de Manlleu i els 25 mm a l'Esquirol, acompanyats de calamarsa i algun gra de pedra. El vent arribà a cops de 60 km/h.

Els dies del 12 al 18 l'activitat tempestuosa fou el més destacat, amb importants ruixats de tarda localment intensos i amb calamarsa. Cal esmentar també el fort contrast de temperatures entre el matí i les hores centrals del dia. La tònica foren els matins amb domini del sol i la calor, i les tardes amb ruixats i tempestes. Les mínimes foren força altes i amb molta xafogor, sobretot les nits del 13 i el 14. La resta de dies amb tempestes de mitja tarda i les matinades foren força fresques. Hi va haver més activitat els dies 14 i 15, quan l'entrada d'aire fred en alçada i les

altes temperatures van ser el detonant per a la formació de tempestes sobretot al SSW i NW, amb ruixats molt locals i acompanyats de calamarsa. Destaquen els 33,0 mm a Prats del Lluçanès del dia 13, o els 36 mm a Tona i els 27,3 mm a Folgueroles del dia 14; el dissabte dia 15 va tocar a la zona de Vic amb 27,9 mm, 31,7 mm a la Guixa i 46 mm a Santa Eugènia de Berga, amb calamarsa i vent de més de 60 km/h i un fort desplomament d'aire.

L'última quinzena del mes hi va haver matins amb domini del sol i cels parcialment serens, amb les màximes més altes del mes el dia 25, entre 35 i 40 graus, i amb nits de xafogor sobretot la nit del 23 al 24 amb mínimes que no baixaren dels 18 graus. Durant les tardes l'activitat tempestuosa es va concentrar al Ripollès i al nord d'Osona. Cal destacar els dies 24, 25 i 27. El dilluns 24 deixà 8 mm a Alps i 17 mm a Santa Maria de Besora, i l'entrada d'aire fred en alçada va portar molta activitat a la Plana. El dia 25 hi va haver tempestes fortes, en són un exemple els 47,3 mm recollits a Vidrà o els 31,2 mm a Vic; i el 27 encara van caure alguns ruixats. El mes va acabar amb temps més estable i amb temperatures molt altes.

AGOST

Al contrari del mes de juliol, el mes d'agost la temperatura va estar per sota de la mitjana climàtica a la majoria dels observatoris de la comarca. Cal destacar les entrades d'aire fred del N que van provocar tempestes disperses i molt localitzades, sobretot de N a SE.

Hi va haver un canvi radical de les temperatures. El mes va començar amb temps estable i amb domini de les altes pressions, amb màximes altes els primers tres dies; però l'anticicló situat a les Açores i una depressió situada al NE d'Europa van obrir un passadís al vent de component N que va fer baixar les temperatures. Aquesta situació va fer créixer nuvolades d'evolució diürna que van donar ruixats i tempestes el dia 3, sobretot de NE a SE, de les quals destaquen Sant Pere de Torelló, amb 43 mm; Roda de Ter, amb 31,2 mm; Santa Eulàlia de Riuprimer, amb 24,4 mm; Cantonigròs, amb 69 mm, o l'Esquirol, amb 72 mm, amb calamarsa i algun gra de pedra. A la resta fou poca cosa, per exemple 1,6 mm a Vic. Aquesta situació es va mantenir fins al dia 10, amb algunes tronades de tarda el dia 8 i sobretot el dia 10, amb 20 mm a Manlleu o 25 mm a Sant Hipòlit de Voltregà.

A partir dels següents deu dies del mes va continuar la inestabilitat, el dia 12 amb ruixats i tempestes de curta durada, les més significatives a Vidrà amb 49,7 mm i a Manlleu amb 30 mm. La matinada del 14 al 15 dues línies de tempestes escombraren Catalunya, de S a N la primera i de W a E la segona, amb ruixats importants dels quals destaquen 68 mm a Espinelves, 67 mm a Malla (a l'observatori de Torrellebreta), 50,9 mm a Centelles o 43,7 mm a Vic, acompanyades de vent fort amb cops de més de 80 km/h i que deixaren les temperatures tant màximes com mínimes més pròpies del mes de setembre.

Del 16 al 23 hi va haver temps estable i anticiclònic amb alguns bancs de boira matinals, i s'enregistraren les mínimes el dia 18 a la majoria dels observatoris.

Dels últims dies del mes cal destacar els dies 24 i 25 quan un front creuà la comarca de W a E amb ruixats dispersos; la màxima activitat fou al nord d'Osona, i sobretot a la Garrotxa i al Ripollès. La resta de dies hi va haver temps estable amb algun banc de boira a les fondalades i quatre gotes els dies 28, 30 i 31. El mes d'agost va acabar amb molta activitat tempestuosa i amb temperatures inferiors a les que toquen.

SETEMBRE

Sens dubte el més destacat del setembre fou el temporal de pluges i tempestes concentrat sobretot durant l'episodi dels dies 12 al 15, amb pluges generals a la majoria dels observatoris de la comarca. La pluja acumulada va ser superior als 100 mm sobretot als observatoris del S, SE i E de la comarca. Des del mes de gener que no teníem un període de pluges tan important, i fins i tot fou superior en alguns observatoris de la comarca. Pel que fa a temperatures, i a diferència del mes d'agost, la mitjana va estar per damunt de la climàtica.

El mes va començar amb temps estable i anticiclònic, amb bancs de boires a les fondalades i amb una destacada oscil·lació tèrmica entre el matí i les hores centrals del dia. Els primers deu dies les màximes foren altes, entre 32 i 36 graus, les més altes del mes els dies 3 i 4. A partir del dia 8 l'anticicló es va retirar cap al centre d'Europa obligant les pertorbacions atlàntiques a passar per la Península. Gràcies a això una pertorbació molt activa va entrar per la Mediterrània i va deixar precipitacions molt intenses i generals a bona part de Catalunya, les més destacades els dies 12 i 13, i acompanyades de tempestes que van acumular més de 250 mm a la costa, amb la formació de mànegues d'aigua i algun tornado al delta del Llobregat. Pel que fa a la comarca, cal destacar els 174,9 mm a Viladrau, 154 mm a Rupit, 138 mm a Espinelves, 109,2 mm a Vic o 97 mm a la Gleva.

La resta del mes la retirada de l'anticicló a l'Atlàntic i la depressió cap al N d'Europa va provocar una baixada de les temperatures i vents forts amb cops de 55 km/h. A partir del 18 hi va haver temps estable i anticiclònic amb bancs de boira matinals, inversions tèrmiques i una pujada de les temperatures. Entre els dies 21 i 24 el pas d'un front va tornar a donar ruixats i tempestes força generals. Les altes pressions van dominar els últims dies del mes, els vents del S van fer tornar a pujar les temperatures, i vam tenir un temps estable i amb un fort contrast entre el matí i la tarda. Les mínimes del mes d'entre 5 i 8 graus, enregistrades el dia 27, foren les més baixes.

OCTUBRE

La variabilitat fou la tònica dominant durant el mes d'octubre. Un mes en el qual vam tenir una mica de tot: pluja, tempestes, calamarsades, fred, calor i boires espesses, amb alguns ruixats molt localitzats i de curta durada. Pel que fa a les

temperatures algunes foren més pròpies del mes d'agost i deixaren un cop més la mitjana per sobre del que toca.

El mes va començar amb un anticicló al nord d'Àfrica i una depressió al NW de la Península amb pluges destacades al cantó de Galícia. Aquesta situació va originar vents del SW que feren augmentar les temperatures al Principat, amb valors més propis de mitjans d'agost i amb temps anticiclònic i boires a les fondalades. Entre els dies 3 i 4 la caiguda de la pressió atmosfèrica ens anunciava un canvi. A partir del 4 una línia d'inestabilitat va creuar Catalunya amb algunes precipitacions. Un cop passat el front, l'entrada d'aire fred del N va generar tempestes sobretot a l'E de la comarca, localment molt fortes; en són un exemple els 37,8 mm de Folgueroles, amb un bon gruix de calamarsa.

Entre el 5 i el 10 hi va haver temps estable i anticiclònic, amb unes mínimes fresques, d'entre 3 i 5 graus, i amb algun banc de boira. L'activitat tempestuosa va anar en augment els dies 11 i 12, amb un espectacular festival de llamps la nit del 12 al 13, i sobretot la segona quinzena del mes amb el pas de diferents fronts. Els dies amb més quantitat d'aigua foren del 15 al 19, i cal destacar el dia 18 amb 51 mm a Malla (a l'observatori de Torrellebreta), 49 mm a Collsuspina, 41 mm a Taradell i 40 mm a Vilanova de Sau.

La resta del mes hi va haver domini de l'anticicló amb inversió tèrmica, temps estable i temperatures altes, que deixaren un cop més la mitjana del mes d'octubre per sobre de la climàtica, i amb rècord en alguns observatoris: a Vic, novament, fou la segona més alta des de l'any 1950.

NOVEMBRE

El mes de novembre de 2006 passarà a la història com un dels més càlids i secs dels últims 56 anys a Vic i a la majoria dels observatoris de la comarca. Igual que el mes d'octubre, la mitjana del mes de novembre fou molt alta, de 10,9 graus a Vic (quan la climàtica dels últims 56 anys és de 8,2 graus). Pel que fa a les pluges, foren poques i pràcticament totes durant la segona quinzena del mes.

La primera quinzena del mes hi va haver temps estable i domini de l'anticicló, amb pressions de 1.028 a 1.030 hPa que van mantenir les borrasques lluny de nosaltres. Amb aquesta situació vam tenir domini del sol i temps estable, amb destacades inversions tèrmiques, les típiques boires a les fondalades i un bon contrast de les temperatures entre el matí i la tarda. A partir del 14 una depressió situada al NW de Catalunya i un altre al S de la Península van provocar vent del S fent augmentar la temperatura per sobre de la normal per l'època. A partir dels dies 16 i 17 un front va creuar la comarca i donà ruixats febles i força generals, d'entre 3 i 9 mm.

Del 19 al 28 hi va haver molts núvols i gens d'aigua a causa del pas de diferents perturbacions que afectaren la Península de SW a NW, obrint les portes al vent del S i SW i fent pujar les temperatures, tant les mínimes com les màximes, i amb cops de vent superiors als 80 km/h als punts més alts de la comarca.

Els darrers dies seguí la mateixa tònica: el pas de les típiques pertorbacions atlàntiques ens deixà algun ruixat de pluja fina el dia 29, entre 0,2 i 0,4 mm. I el mes acabava tal com el vam començar, amb temps estable i anticiclònic i amb bancs de boira als llocs de sempre.

Quant a les temperatures, les màximes del mes es van enregistrar a mig mes, la majoria el dia 14 amb temperatures força altes, d'entre 19 i 23 graus, però no excepcionals. En canvi, les mínimes van ser les més altes dels darrers deu anys. Pràcticament les mínimes van ser totes positives i només l'últim dia del mes baixaren per sota de zero als observatoris més freds. Així cal destacar que la persistència de les temperatures mínimes elevades van fer que la mitjana del mes fos gairebé tres graus superior a la climàtica.

DESEMBRE

El més destacat del mes de desembre van ser les boires, el temps estable i anticiclònic i una destacada inversió tèrmica. Es van enregistrar les mínimes més baixes de la tardor, tot i el pas d'alguns fronts atlàntics que deixaren alguns ruixats. Compensaren el mes les mínimes, entre 0,0 i

–3,5 graus, però el pas d'una pertorbació el dia 2 va fer pujar les temperatures.

La situació dels següents dies va estar dominada per un anticicló amb boires a les fondalades que van durar fins al dia 5. Del 5 al 8, el llarg del pont de la Immaculada, hi va haver pluja els dies de festa i temps estable, fred i boira la resta de dies. Del 9 al 14 el temps estable i anticiclònic va tornar a dominar la comarca amb bancs de boira a les fondalades, inversions tèrmiques i mínimes de ple hivern, amb gelades, glaçades i una bona oscil·lació tèrmica. Cal destacar algunes boires persistents que no deixaren pujar la màxima més de 3 o 4 graus el dia 11.

De la segona quinzena cal destacar el dia 15, quan una baixa a la Mediterrània donà pluges generals, les més importants a la costa. El mes acabà amb temps anticiclònic i temperatures molt fredes, les més baixes el dia 29, entre –4,0 i –6,5 graus. L'any acabava, doncs, amb un desembre sec i fred i seguint amb la tònica de l'any: les temperatures mitjanes un grau per sobre de la mitjana climàtica.

Manel Dot i Arnau (coordinador de la XMO i president de l'ACOM)

EL TEMPS A OSONA ANY 2006

OBSERVATORIS	DIES DE PLUJA		LITRES PER METRE QUADRAT						DIES DE BOIRA		GRAUS CENTIGRADS						DIES SOTA ZERO	
	TOTAL		DIA MÉS PLUJÓS		MES MÉS PLUJÓS		MES MÉS SEC		DIA	MES	DIA MÉS FRED		DIA MÉS CALID		MITJANA ANUAL			
			DIA	MES	LITRES	MES	LITRES	MES	LITRES	DE	BOIRA	DIA	MES	GRAUS	DIA	MES	GRAUS	
ESPINELVES	75	857	12	SET	81	GEN	264,5	NOV	4	9	4	GEN	-6,4	25	JUL	32,6	11,7	80
FOLGUEROLES		650,6	13	SET	107	SET	183,5	FEB	5		26	GEN	-5,4	21	JUL	34,6	13,4	44
GURB	70	542,7	12	SET	81	SET	164,7	JUN	1,4	72	29	DES	-7,4	25	JUL	40,8	14,7	73
HOSTALETS DE BALENYÀ	63	504	28	GEN	67,6	GEN	133,7	JUN	4,5	44	29	DES	-5	25	JUL	36	13,9	60
L'ESQUIROL	68	598	4	AGO	74	GEN	157	JUN	1,7	---	4	GEN	-5,6	25	JUL	33,6	---	---
LLUÇÀ	94	386	13	JUL	28,5	SET	81,1	JUN	1,7	46	11	DES	-4,2	25	JUL	34,6	13,55	45
MALLA (Torrellebrera)	83	635,2	14	AGO	59,5	GEN	142,1	FEB	6,4	74	26	GEN	-7	25	JUL	35	12,8	78
MANLLEU	81	667	13	SET	75	SET	152	FEB	7	122	29	DES	-5,6	25	JUL	38	---	---
MUNTANYOLA	65	482,8	15	AGO	54,8	SET	119,2	FEB	5	---	28	GEN	-4,1	25	JUL	35,5	20,0	35
OLOST DE LLUÇANÈS	107	489,2	28	GEN	38,4	GEN	122,7	FEB	7,1	42	4	GEN	-6,6	25	JUL	37,3	13,5	81
PRATS DE LLUÇANÈS	87	475	28	GEN	35	GEN	98,4	FEB	4,7	33	29	DES	-7	25	JUL	35,5	13,6	61
RODA	86	622,4	8	JUL	48,8	SET	148,1	FEB	6,5	113	29	DES	-6,6	25	JUL	38,4	14,5	68
RUPIT	89	826,1	13	SET	129	GEN	256,3	NOV	4	---	4	GEN	-9	21	JUL	33	11,1	98
SENTFORES (La Guixa)	98	572,9	12	SET	51	GEN	144,5	JUN	3	87	29	DES	-5,9	25	JUL	36,7	13,6	72
ST. BOI DE LLUÇANÈS	102	554,9	28	GEN	47,8	GEN	133,6	JUN	2,4	35	26	GEN	-6	25	JUL	37	12,6	69
STA. EULÀLIA DE RIUPRIMER	68	517,6	13	SET	50	SET	126,8	FEB	5,5	21	25	FEB	-5	26	JUL	36	13,0	51
ST. HIPÒLIT DE VOLTREGÀ	84	515,2	12	SET	64,5	SET	115,5	FEB	4,9	52	26	GEN	-6	26	JUL	36	14,2	62
ST. JULIÀ DE VILATORTA	91	596,1	13	SET	116,7	SET	190,6	FEB	4,5	45		GEN	-6,1	25	JUL	35,7	13,3	76
ST. PERE DE TORELLÓ	63	515,9	12	SET	44	SET	109	NOV	6	---	25	DES	-4,6	25	JUL	36,2	---	47
TARADELL	88	659	12	SET	100,6	SET	183,7	NOV	6,2	49	26	GEN	-4,5	25	JUL	36	14,3	56
TAVÈRNOLES	101	794,8	13	SET	126,6	SET	217,7	FEB	6,7	56	26	GEN	-5,9	25	JUL	36,2	14,1	58
TORELLÓ	83	539,5	13	SET	58	SET	126,5	NOV	6	54	12	DES	-5,2	25	JUL	35,8	---	47
VIC	99	551,4	12	SET	71	SET	149,7	JUN	1,7	87	26	GEN	-6,4	25	JUL	37	14,2	63
VILADRAU (Aiguës)	119	719,5	13	SET	147,5	GEN	244	JUN	1,9	---	1	MAR	-4,3	26	JUL	34,4	9,7	49
CALLDETENES	67	581	28	GEN	70	SET	163	JUN	2	---	---	---	---	---	---	---	---	---
CENTELLES	68	528,6	28	GEN	46,8	GEN	131,6	NOV	2,3	---	---	---	---	---	---	---	---	---
COLLFRED (VIDRÀ)	70	847,9	24	AGO	92,5	GEN	194,2	NOV	17,5	---	---	---	---	---	---	---	---	---
COLLSUSPINA	44	550	15	AGO	64,5	GEN	138	MAR	IP	---	---	---	---	---	---	---	---	---
ORISTÀ	89	393	28	GEN	33	SET	90,2	FEB	4,2	---	---	---	---	---	---	---	---	---
ST. BARTOMEU DEL GRAU	51	535,5	28	GEN	65	GEN	132	JUN	5	---	---	---	---	---	---	---	---	---
STA. EUGÈNIA DE BERGA	54	679,3	13	SET	110	GEN	198	FEB	3,3	---	---	---	---	---	---	---	---	---
EL BRULL	51	704	13	SET	76	GEN	211	NOV	0	---	---	---	---	---	---	---	---	---
SIURET (VIDRÀ)	123	877,2	29	GEN	76	GEM	232	NOV	9,5	---	---	---	---	---	---	---	---	---
SORA	64	560	28	GEN	60	SET	147	JUN	5	---	---	---	---	---	---	---	---	---
ST. VICENÇ DE TORELLÓ	63	472	13	SET	59	SET	122	NOV	6	---	---	---	---	---	---	---	---	---
VILANOVA DE SAU	67	654	12	SET	68	SET	161	NOV	4	---	---	---	---	---	---	---	---	---

XMO (XARXA METEOROLÒGICA D'OSONA). COORDINEN: ANNA JIMÉNEZ (geògrafa) | MANEL DOT (observador).